

Nr 169.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående riktlinjer för det sätt, varpå statsmyndigheter och statstjänstemän skola hava att utanordna medel till kommuner och landsting; given Stockholms slott den 24 februari 1933.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed lämna riksdagen tillfälle att avgiva yttrande över de av föredragande departementschefen angivna riktlinjerna för det sätt, varpå statsmyndigheter och statstjänstemän skola hava att utanordna medel till kommuner och landsting.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SOHLYTER, WIGFORSS, VANNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och ecklesiastikdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, fråga om åläggande för statsmyndigheter och statstjänstemän att vid utanordnande av medel till kommun och landsting anlita postgirorörelsen och, i anslutning härtill, om skyldighet för dessa att öppna postgirokonto.

Föredraganden anför därvid följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1933. 1 saml. Nr 169.

1

I länsstyrelsernas åligganden ingår att till kommunerna utbetala medel av skilda slag, såsom statsbidrag och dyrtidstillägg till avlönande av folkskollärare, statsbidrag till anordnande av undervisning i slöjd, bidrag från kyrkofonden till avlönande av prästerskapet, skatteutjämningsmedel m. m. Till kommuner utgå vidare bidrag från socialstyrelsen till alkoholistvård och arbetsförmedling, från medicinalstyrelsen till viss sjukvård och från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till vägväsendet, varjämte från statskontoret utanordnas vissa ersättningar och bidrag. Vidare inflyta till kommunerna handräkningsmedel från landsfiskal eller uppborädsman i stad.

Länsstyrelserna, vilka sålunda ombesörja utbetalningen till kommunerna av högst avsevärda belopp, äro emellertid icke skyldiga att i sina räkenskaper upplägga särskilt konto för varje kommun. Endast i fråga om väghållningsdistrikten föreligger skyldighet till specificerad bokföring av sådan art. I § 15 kungörelsen den 13 november 1931 (nr 396) med föreskrifter angående medelsförvaltningen i länen, vilken författning reglerar hithörande förhållanden, stadgas beträffande bokföringen av utbetalningar till kommunerna endast, att särskilda konti böra uppläggas, då så anses erforderligt. Vid sådant förhållande är en kommunal revisor, därest han önskar erhålla uppgift om vilka medel som av vederbörande länsstyrelse under viss tid utbetalats till kommun, hänvisad till att begära tidsödande undersökning i länsstyrelsens räkenskaper eller i de avskrifter därav, som förvaras hos riksräkenskapsverket.

I fråga om sättet för utbetalning av medel från länsstyrelserna gäller enligt § 35 nyssnämnda kungörelse följande. I de fall, då utbetalningar skola äga rum till personer, vilka infinna sig hos länsstyrelsen för erhållande av likvid, skall sådan ske genom utlämnande, mot kvitto, av check, utställd å riksbanken. I övriga fall, vilka här kunna vara av intresse, skall likviden verkställas medelst postanvisning, såvitt detta med hänsyn till beloppets storlek kan ske, men eljest genom en å riksbanken utställd check, som tillställes vederbörande i rekommenderat brev. Sålunda utfärdade postanvisningar skola vid avlämnandet till postkontoret likvideras medelst en å riksbanken utställd check. Därest emellertid person, till vilken check bör utställas, är bosatt å ort, där bankinrättning eller filial av sådan icke finnes, eller då i särskilt fall sådant finnes vara för åstadkommande av skyndsamt likvid erforderligt, må checken ställas till riksbankens order och överlämnas till riksbanken, som ombesörjer, att medlen komma vederbörande tillhanda.

I skrivelse den 16 juni 1926 har *riksräkenskapsverket* anhållit, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i syfte att statsmyndigheternas utbetalningar av medel till kommunerna måtte verkställas genom medlens insättande å postgirokonto för vederbörande kommun. Efter att hava omnämnt, bland annat, att ämbetsverket icke utan allt för tidsödande arbete kunnat till-

handahålla revisor i kommun begärt kontoutdrag över alla av vederbörande länsstyrelse under då sistförflutna tioårsperiod till kommunen utanordnade medel, anför ämbetsverket:

»Med hänsyn till de betydande belopp, som kommunerna erhålla från länsstyrelserna och övriga statsmyndigheter i form av statsbidrag eller eljest, måste det anses vara av grundläggande betydelse för den kommunala revisionen att erhålla tillförlitliga uppgifter om de medel, som i sådant hänseende utbetalats. Även må framhållas, att det för staten är av särskilt intresse, att garantier skapas för att de bidrag, som av statsmedel anvisats åt kommunerna, verkligen komma avsedda ändamål till godo och icke disponeras av obehöriga. Riksräkenskapsverket finner därför nödvändigt, att åtgärder vidtagas, som bereda kommunerna möjlighet till kontroll, att medel av ifrågavarande art tagas till uppörd i kommunernas räkenskaper. Detta gäller icke blott medel, som länsstyrelserna utbetala till kommunerna, utan samtliga medel, vilka statsmyndighet eller statstjänstemän å tjänstens vägnar översända, t. ex. handräckningsmedel, som tillställas kommun av landsfiskal etc.

Vid övervägandet av huru denna fråga lämpligen bör ordnas, har riksräkenskapsverket kommit till den åsikten, att den effektivaste kontrollen och på samma gång den enklaste att genomföra skulle åvägbringas, därest föreskrift meddelades, att statsmyndigheterna vid utbetalningar av medel till kommunala myndigheter alltid skola insätta medlen å postgirokonto för kommunerna. Såsom en följd härav skulle kommunerna vara skyldiga att öppna sådana konti.»

Även riksdagens år 1928 församlade revisorer hava upptagit till behandling spörsmålet om förbättrad kontroll över de medel, som genom olika statsmyndigheter tillställas kommunerna (Revisorernas berättelse, Del I sid. 111). Revisorerna hava därvid framhållit i huvudsak enahanda synpunkter i frågan som riksräkenskapsverket. Enligt revisorernas förmenande kunde måhända den erforderliga kontrollen vinnas därigenom, att föreskrift meddelades om att statsmyndigheterna vid utbetalningar av medel till kommunala myndigheter skulle insätta medlen å postgirokonto för kommunerna. Dessa skulle — erinra revisorerna — såsom en följd därav vara skyldiga att öppna sådana konti. Det syntes revisorerna önskvärt, att en närmare undersökning företoges, huruvida nu antydda förfarande kunde vara ändamålsenligt och i övrigt lämpligt. Vid en dylik undersökning syntes emellertid även andra sätt för ernående av den åsyftade kontrollen böra övervägas.

Statsutskottet vid 1929 års riksdag erinrade i sitt utlåtande i anledning av revisorernas berättelse (nr 94, punkt 15) om riksräkenskapsverkets förutberörda framställning och uttalade sig för att den av revisorerna och riksräkenskapsverket upptagna frågan borde bliva föremål för närmare utredning och att åtgärder snarast möjligt borde vidtagas för ernående av en förbättrad kontroll i fråga om nämnda medel. Då emellertid spörsmålet syntes vara föremål för övervägande, ansåg utskottet sig icke böra för det dåvarande påkalla någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottsutlåtandet i denna punkt lades av riksdagens kamrar till handlingarna.

Såväl riksräkenskapsverket som statsrevisorerna hava framhållit, att då den föreslagna insättningen å postgirokonto endast vore avsedd såsom ett kontrollmoment, något hinder icke borde förefinnas för kommunerna att sedermera göra medlen räntebärande genom att insätta dem i bankinrättning.

Över riksräkenskapsverkets förslag hava samtliga länsstyrelser avgivit utlåtande efter att hava berett vederbörande kommuner tillfälle att yttra sig i ärendet. Utlåtanden över förslaget hava vidare avgivits av styrelserna för svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och svenska landstingsförbundet. Därjämte har byråchefen i generalpoststyrelsen J. Döss inkommit med en skrift i ärendet.

Av *länsstyrelserna* hava aderton tillstyrkt riksräkenskapsverkets förslag eller förklarat sig intet hava att erinra däremot. Flera länsstyrelser hava såsom sin åsikt uttalat, att förslaget vore väl ägnat att åstadkomma förbättrad kontroll beträffande den kommunala medelsförvaltningen. Jämväl styrelserna för svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund hava förordat berörda förslag.

Sex länsstyrelser hava ställt sig tveksamma till förslaget eller avstyrkt detsamma.

Länsstyrelsen i Stockholms län framhåller sålunda, att även om förande hos länsstyrelse av särskilda konti, vari de till respektive kommuner utbetalda medlen sammanfördes, skulle kräva något ökat arbete, kostnaden härför icke syntes bliva betydlig, för den händelse arbetet utfördes samtidigt med utanordningens införande i landskontorets utgiftsjournal; avskrift av kommuns konto borde sedan årsvis tillställas vederbörande revisorer. Beträffande övriga medel, vilka av statstjänstemän å tjänstens vägnar översändes till kommun, t. ex. handräkningsmedel, borde likaledes årsuppgifter tillställas revisorerna. Länsstyrelsen ställde sig tveksam, huruvida genom anlitande av postgirorelsen för utbetalningar till kommunerna bättre kontroll skulle kunna åstadkommas. Innan postgirorelsen utsträcktes att omfatta kommunernas medelsförvaltning i sådan omfattning, som föreslagits, syntes enligt länsstyrelsens förmenande möjligheten och lämpligheten av att i ökad omfattning använda postgirorelsen för den statliga medelsförvaltningen böra komma under prövning.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län förklarar, att den önskvärda kontrollen helst borde anordnas genom obligatoriska uppgifter till vederbörande revisorer beträffande under nästföregående år från länsstyrelsen utanordnade medel. Därest emellertid denna väg icke skulle befinnas framkomlig, funne sig länsstyrelsen böra tillstyrka riksräkenskapsverkets förslag.

Länsstyrelsen i Örebro län, som även delade riksräkenskapsverkets åsikt om nödvändigheten av förbättrad kontroll å ifrågavarande område, uttalar, att från länsstyrelsens synpunkt intet vore att erinra mot att statliga bidrag tillfördes kommunerna över postgiro. Länsstyrelsen ifråga-

sätter emellertid, huruvida utbetalningen över postgiro bör göras obligatorisk. Skulle bidragen i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag alltid först insättas å postgirokonto, komme detta nämligen att innebära försening beträffande medlens insättande i bank. Frånsett detta kunde det antagas, att de kommunala myndigheterna skulle finna utanordningen över postgiro föranleda ganska mycket onödigt besvär. Kommunerna borde därför lämnas valfrihet att bestämma, om de önskade erhålla utbetalningarna över postgiro eller medlen insatta direkt i bank.

Länsstyrelsen i Jämtlands län uttalar, att det av riksräkenskapsverket framlagda förslaget skulle medföra förbättring av kontrollen över den kommunala medelsförvaltningen, men att detsamma vore behäftat med vissa olägenheter. För närvarande syntes man därför böra inskränka sig till föreskrift därom, att utbetalningar från länsstyrelser och övriga statsmyndigheter skulle efter vederbörande kommuns eget val verkställas antingen genom insättning å postgirokonto eller medelst check, dragen å uppgiven bankinrättning. Därest utbetalningarna alltid måste verkställas över postgiro, skulle nämligen några dagar gå förlorade, en försening, som ofta kunde komma att vålla olägenhet för de tjänstemän, som vore beroende av lönernas utbetalande viss dag, varjämte ränteförlust skulle åsamkas kommunen.

Länsstyrelsen i Kronobergs län uttalar, att kontroll över den kommunala medelsförvaltningen lätt nog kunde åstadkommas i anslutning till nu gällande författningsbestämmelser. Det syntes böra tagas under övervägande, huruvida tillräckliga skäl verkligen vore för handen att stadga insättning å postgirokonto såsom det enda sättet för utbetalning av statsmedel till kommun. Å ena sidan skulle detta enligt länsstyrelsens förmenande för kommunerna i kanske icke så få fall bliva obekvämt, medan å andra sidan varje möjlighet till undantag från ett sådant utbetalningsätt skulle förringa det därmed åsyftade kontrollvärdet. För att nå detta värde syntes dessutom böra förutsättas, att respektive kommunala postgirokonti spärrades för alla andra insättningar än sådana av statsmedel.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län vitsordar, att en ökad möjlighet till kontroll å kommunernas uppbörd vore av behovet påkallat samt att det icke kunde bestridas, att riksräkenskapsverkets förslag innebure ökad möjlighet härutinnan. En sådan möjlighet, innebärande ett enklare förfarande och mindre omgång, syntes emellertid enligt länsstyrelsens förmenande kunna beredas därigenom, att länsstyrelserna ålades skyldighet att varje gång medel översändes till något kommunalt organ lämna kommunernas revisorer meddelande därom.

Styrelsen för svenska landstingsförbundet anser, att samma kontroll som möjliggjordes genom den av riksräkenskapsverket föreslagna reformen kunde vinnas därigenom, att statsmyndighet samtidigt med översändande av statsbidrag till kommunalt organ därom underrättade kommunens centrala finansorgan, d. v. s. förvaltningsutskottet, drätselkammaren

eller kommunalnämnden. Detta system syntes erbjuda vissa fördelar utöver det av riksräkenskapsverket förordade. Styrelsen tillstyrkte visserligen bifall till riksräkenskapsverkets förslag, men ville föreslå, att samtidigt därmed prövades systemet med underrättelse till kommunens centrala finansorgan, så snart statsbidrag översändes till annan kommunal styrelse.

Av de omkring 1,150 landskommuner och städer, som inkommit med yttranden över riksräkenskapsverkets förslag, hava närmare 800 förklarat sig tillstyrka förslaget, medan omkring 350 ställt sig avvisande mot det samma. Därjämte hava omkring 150 huvudsakligen smärre kommuner förklarat sig avstå från att taga ställning till frågan.

Vissa kommuner hava som skäl för sitt avstyrkande anført, att den nuvarande ordningen för utbetalning av medel till kommunerna i det stora hela visat sig tillfredsställande och borde bibehållas. Föreskrift syntes emellertid böra meddelas om skyldighet för länsstyrelserna att upplägga särskilt konto för varje kommun. I anslutning därtill syntes länsstyrelserna böra åläggas att för varje år lämna vederbörande kommunala revisorer meddelande om verkställda utbetalningar till kommun. Några kommuner hava framhållit, att det vore lättare för dem att komma i förbindelse med vederbörande länsstyrelse för erhållande av informationer rörande till kommun utanordnade medel än med postgirokontoret, varför den föreslagna reformen endast skulle komma att försvåra möjligheterna för revisorerna att kontrollera riktigheten av kommunens räkenskaper. Åtskilliga mindre kommuner hava förklarat, att skyldighet för dem att öppna postgirokonti endast skulle komma att vålla besvär utan motsvarande fördel, då endast ett eller annat statsbidrag varje år erhöles, åtminstone vad beträffar den borgerliga kommunen. Andra hava som skäl för sitt avstyrkande av förslaget anført, att dess genomförande skulle innebära ett visst intrång i den kommunala självbestämmanderätten. Frukten för att anlita det av postgiroörelsen vid utanordnande av bidragen till kommunerna kunde medföra tidsutdräkt har föranlett en del kommuner att ställa sig avvisande till förslaget; i några yttranden har hänvisats till att närmaste postanstalt, där medlen kunde utbetalas, vore belägen på långt avstånd från kassaförvaltarens bostad. Vissa kommuner hava intagit enahanda ståndpunkt till förslaget med hänsyn till att förlust befarades uppkomma därigenom, att medlen icke omedelbart kunde göras räntebärande i bank.

De kommuner, som avstyrkt riksräkenskapsverkets förslag, äro i regel små med föga utvecklad medelsförvaltning. Nära nog samtliga städer, som yttrat sig i ärendet, och de flesta större landskommuner hava däremot ställt sig välvilliga till förslaget. Åtskilliga kommuner, som vid yttrandets avgivande redan anlita postgiroörelsen för sin medelsförvaltning, hava förklarat sig synnerligen tillfredsställda därmed.

Ett spörsmål, som berörts i åtskilliga yttranden, är frågan, huruvida kommun bör hava ett eller flera postgirokonti. För kommuner, som centraliserat såväl den borgerliga som den kyrkliga kommunens hela penningrörelse till en enda kassa, omhänderthavd av kommunalnämnden, drätselkammaren eller landstingets förvaltningsutskott, erfordras givetvis icke mer än ett enda postgirokonto. Som regel är dock kassaförvaltningen decentraliserad med särskilda kassor för kommunalnämnd, fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, folkskolestyrelse etc. ävensom för kyrkoråd och skolråd. De yttranden, som beröra frågan, huruvida flera konti böra öppnas för varje kommun, utgå i allmänhet från att så bör ske. Några smärre kommuner, vilka avstyrkt riksräkenskapsverkets förslag, hava som skäl härför åberopat, att vid bifall till förslaget kommunen skulle bliva nödsakad hava flera konti med påföljd, att ofta blott en, ibland ingen inbetalning om året skulle förekomma å visst konto. Endast en länsstyrelse, i Malmöhus län, finner det ur kontrollsynpunkt lämpligast, att allenast ett konto upplägges för varje kommun, samt anför att det givetvis bör åligga de utbetalande myndigheterna att till förekommande av förväxlingar noggrant och tydligt angiva arten av de medel, som överlämnas. Länsstyrelsen i Jönköpings län föreslår, att ett konto öppnas för församlingen och ett för den borgerliga kommunen.

I skrivelse den 5 mars 1931 hava kyrkoherdarna E. Malmeström och E. Thegelström hemställt, bland annat, att länsstyrelserna måtte åläggas dels att utbetala skoldistriktet tillkommande statsbidrag medelst »postcheck» eller över postgiro, dels ock att årligen till vederbörande skolråd översända reversal över samtliga under föregående år till skoldistriktet utanordnade medel. Denna framställning berör sålunda, ehuru endast beträffande en kommunal förvaltningsgren, samma spörsmål, som här förut behandlats.

Över framställningen hava utlåtanden avgivits av samtliga länsstyrelser ävensom av riksräkenskapsverket och statskontoret.

De flesta *länsstyrelser* hava icke i sina utlåtanden närmare ingått på frågan, vilket sätt för utbetalningen av statsmedel vore att föredraga. Länsstyrelserna i Jönköpings och i Kristianstads län hava emellertid på det livligaste tillstyrkt förslaget, att nu ifrågavarande medel skulle av länsstyrelserna utbetalas medelst insättning å postgirokonto för vederbörande skoldistrikts räkning, samt framhålla, att en sådan anordning skulle medföra lättnad för länsstyrelserna i deras arbetsbörda. Även länsstyrelsen i Värmlands län anser lämplighetsskäl tala för att medlen i fråga städse böra utanordnas över postgiro. Några länsstyrelser hava meddelat, att de redan anlita postgirorelsen för utbetalningar av nu förevarande slag, vanligen dock först efter framställning därom av mottagaren. Endast länsstyrelserna i Hallands och i Jämtlands län ställa

sig direkt avvisande mot att föreskrift meddelas om skyldighet att anlita postgiroörelsen för ifrågavarande utbetalningar.

Framställningen om åläggande för länsstyrelserna att vid tiden för den kommunala revisionen tillhandahålla revisorerna förteckning över till vederbörande skoldistrikt verkställda utbetalningar under nästförflutna år har tillstyrkts av ett tiotal länsstyrelser, därvid från flera håll erinrats om att samma skäl kunde tala för att liknande meddelanden tillställdes revisorerna i andra kommunala kassor. Övriga länsstyrelser hava avstyrkt framställningen och därvid i regel framhållit, att det ifrågasatta åläggandet skulle i väsentlig grad öka landskontorens arbetsbörda. Länsstyrelsen i Stockholms län anför, att frågan sammanhängde med spörsmålet om kontrollen över den kommunala medelsförvaltningen, vilket spörsmål lämpligen borde bedömas som en helhet. Länsstyrelserna i Jönköpings, Kristianstads och Gävleborgs län framhålla, att frågan om ernående av en effektiv kontroll lättast kunde lösas genom anlitan av postgiroörelsen.

Riksräkenskapsverket har i sitt utlåtande endast hänvisat till ämbetsverkets förutnämnda skrivelse den 16 juni 1926.

Statskontoret anför, att med hänsyn till den betydande fördel i kontrollhänseende, som utbetalning medelst postgiro förde med sig, statskontoret måste finna det i hög grad önskvärt, att sådana anordningar vidtoges, att vid utbetalning av statsbidrag till landets kommuner postgirot allmänt komme till användning. Vad anginge frågan om årliga uppgifter för underlättande av den kommunala revisionen vore statskontoret av den uppfattningen, att dylika uppgifter såvitt möjligt borde lämnas av statsmyndigheterna rörande verkställda utbetalningar. Med hänsyn till länsstyrelsernas personalbestånd mötte dock ofta svårigheter härutinnan. Skulle emellertid postgirot obligatoriskt komma till användning vid utbetalning av statsbidrag, syntes dock uppgifter av berörda art icke behöfliga, då ju postgirokontoret kunde till kommunerna lämna erforderliga kontrolluppgifter.

Det må även erinras om att i *motion till 1932 års riksdag, II:410*, förslag väcktes om att länsstyrelserna och andra myndigheter, som verkställa utbetalning av bidrag av statsmedel, måtte åläggas att i början av varje år till bidragets mottagare översända en sammanställning över vad som utanordnats till vederbörande under det sist förflutna kalenderåret.

Andra kammarens andra tillfälliga utskott anförde i utlåtande nr 4 — efter att hava refererat riksräkenskapsverkets förutnämnda skrivelse av den 16 juni 1926 samt riksdagens revisorers förberörda uttalande — bland annat, att utskottet ville i likhet med 1929 års statsutskott understryka betydelsen av att spörsmålet om bättre kontroll å statsbidragen till kommunerna m. m. snarast bringades till sin lösning. Vid det förhållandet, att utredning påginge, ansåge sig utskottet, som livligt hoppades, att pro-

position i ämnet skulle kunna avlåtas till 1933 års riksdag, ej kunna tillstyrka motionen.

I enlighet med utskottets hemställan föranledde motionen icke till någon andra kammarens åtgärd.

Vidare må nämnas, att med anledning av Kungl. Maj:ts beslut den 4 december 1930 utredning verkställdes av generalpoststyrelsen i samverkan med representanter för statskontoret, riksräkenskapsverket och länsstyrelsen i Stockholms län samt efter samråd med fullmäktige i riksbanken i syfte att utröna möjligheten och lämpligheten av att kunna i ökad omfattning använda postgiorörelsen för den *statliga* medelsförvaltningen samt för inbetalningar till respektive utbetalningar från statliga verk och institutioner. De av ämbetsverken utsedda representanterna hava i skrivelse den 1 juli 1932 med yttrande och förslag i ämnet funnit angeläget, att de av riksräkenskapsverket i förutnämnda skrivelse och av statskontoret i nyssberörda utlåtande framförda synpunkterna snarast möjligt vunno beaktande.

De grundläggande bestämmelserna om postgiorörelsen återfinnas i förordningen i ämnet den 11 juli 1924 (nr 378). Denna rörelse innebär i korthet, att postverket å för ändamålet inrättade konti mottager insättningar såväl av kontots innehavare som av andra för innehavarens räkning ävensom från samma konti på innehavarens order verkställer girering, d. v. s. överföring till annat postgirokonto, eller kontant utbetalning. De fasta postanstalterna samt i viss utsträckning lantbrevbärarna och postombuden förmedla in- och utbetalningar för postgiorörelsen, men själva bokföringen är centraliserad till en avdelning i generalpoststyrelsen, postgirokontoret.

Den, som önskar erhålla postgirokonto, har att inbetala visst grundbelopp, som han äger återbekomma efter kontots upphörande. Generalpoststyrelsen må dock, där sådant med hänsyn till kontots allmännyttiga ändamål prövas skäligt, medgiva befrielse från erläggande av dylikt belopp. Med stöd härav har styrelsen genom beslut den 17 juni 1932 från erläggande av sådant grundbelopp befriat, bland andra, kommuner, kommunala och kyrkliga institutioner samt landsting.

Givna uppdrag utföras synnerligen snabbt av postgirokontoret. Sålunda bokföras och expedieras inbetalningar, som inkommit till postgirokontoret på morgonen, redan samma dag. För inbetalning å ett konto utgår ingen avgift, därest, såsom i nu ifrågavarande fall, inbetalningen verkställs av tjänstebrevsberättigad person eller myndighet. Eljest utgör avgiften 10 öre för belopp av högst 50 kronor och 20 öre för högre belopp. För girering utgår ingen avgift.

Uttag från postgirokonto kan ske antingen kontant genom förmedling av postanstalt eller ock genom girering. Kontant utbetalning till kontoinnehavaren själv verkställs kostnadsfritt, men eljest utgår viss mindre

avgift, nämligen dels en grundavgift av 5 öre och dels en tilläggsavgift av 2 öre för varje påbörjat hundratal kronor av det belopp, som utbetalas. Där ett belopp skall utbetalas genom postanstalt, som deltagar i utväxlingen av telegrampostanvisningar, kan kontoinnehavaren i brådskande fall begära, att postgirokontoret lämnar telegrafiskt utbetalningsbemyndigande.

Postgirokontoret utfärdar och tillställer kontoinnehavaren ett kontoutdrag för varje dag dennes konto undergått förändring. Såsom bilagor till kontoutdraget fogas kupongerna till de inbetalnings-, giro- eller utbetalningskort m. m., på grund av vilka inbetalning eller utbetalning skett. Det åligger vidare postgirokontoret att före januari månads utgång varje år tillställa kontoinnehavaren besked rörande kontots ställning vid utgången av nästföregående år.

Jämlikt kungörelse den 30 december 1932 (nr 595) skall kontoinnehavare tills vidare icke gottgöras ränta å medel, som innestå å postgirokonto.

Departements-
chefen.

Såsom av det anförda framgår, äro i det närmaste alla de statliga och kommunala myndigheter, som avgivit yttrande i frågan, ense om att med nu gällande bestämmelser på förevarande område svårighet möter att utöva en effektiv kontroll däröver att av myndighet utanordnade medel verkligen komma vederbörande kommun till godo samt tagas till uppbörd i kommunens räkenskaper. Det torde sålunda vara uppenbart, att här föreligger ett missförhållande, som med det snaraste torde bära avhjälpas. Länsstyrelserna, vilka till huvudsaklig del verkställa ifrågavarande utbetalningar, hava även haft sin uppmärksamhet riktad på att finna en tillfredsställande lösning av spörsmålet och i åtskilliga fall hava försök gjorts att åstadkomma förbättrade möjligheter för vederbörande revisorer att tillförlitligt granska kommunens räkenskaper i vad avser bidrag, som av länsstyrelsen utanordnats. Sålunda torde numera som regel besked lämnas revisor, därest framställning därom göres, rörande under visst år eller annan angiven tidrymd till kommunal kassa från länsstyrelsen utanordnade medel. Man torde emellertid få utgå från att flertalet revisorer underlåta att göra dylik framställning.

Då det gällt att söka finna ett medel för åstadkommande av förbättrad kontroll å förevarande område, hava huvudsakligen två utvägar varit föremål för övervägande.

Den närmast till hands liggande möjligheten torde vara, att den utbetalande myndigheten ålägges att årligen före revisionens början inom kommun tillställa revisorerna uppgift om vilka medel som under föregående år utanordnats till den ifrågavarande kommunala kassan. Det torde icke kunna bestridas, att en föreskrift härom skulle medföra en för kommunerna tillfredsställande lösning av frågan. Enligt vad som fram-

går av åtskilliga yttranden i ärendet skulle emellertid ett dylikt åläggande väsentligen öka länsstyrelsernas arbetsbörda. Då dessa redan nu äro synnerligen arbetstyngda, bör därför om möjligt annan utväg tagas i anspråk.

En sådan utväg anvisas av riksräkenskapsverket i dess förenämnda skrivelse den 16 juni 1926. Ämbetsverket har nämligen däri förordadt, att statsmyndigheternas utbetalningar av medel till kommunerna skola verkställas genom medlens insättande å postgirokonto för vederbörande kommun, samt att kommunerna till följd därav skola vara skyldiga att öppna sådana konti. De flesta länsstyrelser och andra myndigheter, som hörts i ärendet, ävensom det övervägande antalet av de kommuner, som tagit ståndpunkt till riksräkenskapsverkets förslag, hava anslutit sig till detta.

Det torde vara otvivelaktigt, att ett anlitande av postgiorörelsen erbjuder stora fördelar, då det gäller att uppnå en effektiv kontroll å ifrågavarande område. Från postgirokontoret kan nämligen när som helst underrättelse inhämtas om vilka in- och utbetalningar som verkställts å ett konto under viss tid. De kommunala revisorerna skulle sålunda erhålla möjlighet att när som helst förskaffa sig besked om vilka statsbidrag eller handräkningsmedel, som utgått till kommunen. Enligt vad som inhämtats från postgirokontoret, är kontoret vidare villigt att till kommunens revisorer, under förutsättning att vederbörlig adressanmälan kommit kontoret tillhanda, översända en kopia av det årsbesked, som författningsenligt skall tillställas kontoinnehavaren. Postgirokontoret är jämväl berett att på därom gjord framställning tillställa revisorerna kopia av det kontoutdrag, som kontoinnehavaren erhåller då kontot undergått förändring. Under sådana förhållanden synes anlitandet av postgiorörelsen för ifrågavarande utbetalningar väsentligen reducera möjligheterna att undgå upptäckt vid ohederliga manipulationer med kommunens medel. Det må även framhållas, att utbetalning medelst postgiro icke synes medföra ökat arbete för länsstyrelser och andra myndigheter. Snarare torde, på sätt några länsstyrelser framhållit, systemet medföra viss minskning i statsmyndigheternas arbetsbörda. Detta synes även gälla beträffande de kommunala myndigheterna, särskilt sedan dessa mera allmänt blivit förtrogna med postgirots användning.

De invändningar, som framställts mot anlitande av postgiorörelsen för nu avsedda ändamål, torde vid sådant förhållande icke böra väga för tungt. Sålunda synes den omständigheten, att någon tid kan komma att åtgå för medlens översändande över postgiro till kommun, belägen långt från eller med dåliga förbindelser med Stockholm, icke böra tillmätas avgörande betydelse. Genom att i särskilt brådskande fall låta översändandet ske medelst telegram, torde för övrigt medlen kunna erhållas lika snabbt som med nu tillämpade ordning för utbetalningen. Det förhål-

lande, att någon mindre ränteförlust i vissa fall kan bli en följd av medlens insättande å postgiro i stället för direkt i bank, torde även sakna praktisk betydelse vid bedömandet av denna fråga. Det må i detta sammanhang erinras om att något hinder själfvallet icke möter för vederbörande att omedelbart överföra inbetalda medel från postgirokotot till bankinrättning.

Vid bifall till riksräkenskapsverkets förslag uppkommer frågan, huruvida kommunerna böra hava särskilt konto för envar kommunal kassa, som mottager medel av här ifrågavarande art, eller om ett gemensamt konto bör uppläggas för kommunens hela medelsförvaltning. I de flesta i ärendet avgivna yttranden, där frågan berörts, har förstnämnda alternativ förordats. En sådan anordning synes också vara den lämpligaste för ernående av reda och överskådlighet i kommunens räkenskaper. Den av vissa smärre kommuner framförda invändningen, att ett åläggande för kommunerna att öppna särskilt konto för varje kassa skulle bli alltför betungande, torde, då postgirokonto numera upplägges för kommunala organ utan att grundbelopp behöver erläggas, i väsentlig grad hava förlorat sin betydelse.

Något hinder för kommunal kassa att anlita postgirokotot även för andra än nu angivna ändamål, exempelvis för kommunaluppbörden, synes icke böra föreligga. Snarare torde det vara önskvärt, att kontot tages i anspråk i så stor utsträckning som möjligt. Därigenom skulle nämligen ytterligare medel kunna bli föremål för en effektiv kontroll av kommunens revisorer.

Vad förut anförts i fråga om kommunerna har avseende icke allenast å den borgerliga kommunen utan även å skoldistrikt, fattigvårdssamhälle eller andra kommunala förvaltningsenheter ävensom församlingar och pastorat. Landstingen torde i förevarande avseende böra likställas med kommunerna.

Ett genomförande av det av mig nu förordade förslaget om utanordnande av medel till kommunerna över postgiro förutsätter uppenbarligen en ändring i kungörelsen den 13 november 1931 (nr 396) med föreskrifter angående medelsförvaltningen i länen, men, såsom redan nämnts, även utfärdande av särskilda bestämmelser, innefattande åläggande för kommun att för varje kassa, som uppbär medel från statsmyndighet eller statstjänsteman, hava särskilt postgirokonto. Som sistnämnda fråga berör den kommunala medelsförvaltningen, torde riksdagens yttrande böra inhämtas, innan författning i ämnet utfärdas.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att Kungl. Maj:t måtte genom proposition lämna riksdagen tillfälle att avgiva yttrande över de av mig i det föregående angivna riktlinjerna för utanordning från statsmyndigheters och statstjänstemäns sida av medel till kommuner och landsting.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Elis Lindahl.